

SSSR-ei politilceske yndehe huuri bolbol pomeesiggydei ba kapitaliistnuudai zasagii unagaahanai ba diktatuurilji proletariaadai dailan abhanai asaar urgan garhan ba bexizehen, azalsanai depytaadundai Soveedyd myn.

(STAALINSKA KONSTITUUCAHAA)

Buriadd-Mongol YNEN

BK(b)P-iin Buriad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Prezidiylmei oorgan.

SOCIALIIS ORONOI STAALINSKA KONSTITUUGA MANDAG!

Aradbygediin hain yder

Kojor zilei saadtee, 1936 onoi dekabriin 5-nai yder, aguujii Staalska Konstituucii ba abhan, Soveedydei nai toogaa Onso Sjeedz bolbol azalsan araduudai hanal elti-ji ba dura zorogilji me len, dekabriin 5-niiji — Staalska Konstituucii abhan yderiiji — aradbygediin hain er bolgoxo geze sonoxohon na.

Xyntyreltenei istooido — shine neehen ene — shine, so Staalska Konstituuga, ene geniaaly dokymeent bolbol aguujixe ilmai aldar neretel taharza xolbootoigoor istooido on baina. Uşarab, nyxer xadaa revoliyciin gee-teenintei xani sug jabaza, ai aguujixe paartiiji ynde- ba baiguulhan, urguulhan, yzyyylhen baina. Nyxer xadaa Leenintei xani jabaza, xydelmerisen an- ba darlagdahan azalsadai enyidiiji emxidxen sugluul- Rossiiido kapitaliistnuudai, eeşiggydei krepostiiji medelgede teñeniji xytelien şaza, ilaltijit xangahan bai- Nyxer Staalin xadaa Lee- nei xani sug jabaza, haja od baihan zaluu soveed- yblikejee toogyi olon dai- aa arşalan xamagaalhan na. Nyxer Staalin xadaa Lee- nyşehenel hyileer, ma- ratoron dotor socializmiin ixe ilaltanuudiji organi- zation jym. Lenin — Staali- paartiin ba terenei Cent- ra Komiteedei bolon nyxer xani xytelberit doro SSSR-ei ilalamillooon araduud bol- one, gojo haixan, sengeliu- an, zol zargalaar tyges xalalaa zoxtoon baiguulba. ilizmiin tuliihan ede gi- tije ilalta, gyiseltennyd na Staalska Konstituuga- lhan yzegydeer bişegdee.

Staalska Konstituuciiin by- statjaanuud bolbol hana- meçtaa ba naiduulganuud bişe, plaanuud ba bytee- nyime tuxal bişe, xarin so- aradai 21 zil soo dailan baihan aguujixe ilalta- ni tuxai, bodoto deeree bejelyyze baihan agu- erxennyd tuxal xelene. nka Konstituuciiin xysen xamşagta jixe ug udxa- an eneende baina.

Stalinska Konstituuciiin by- statjaanuud bolbol hana- meçtaa ba naiduulganuud bişe, plaanuud ba bytee- nyime tuxal bişe, xarin so- aradai 21 zil soo dailan baihan aguujixe ilalta- ni tuxai, bodoto deeree bejelyyze baihan agu- erxennyd tuxal xelene. nka Konstituuciiin xysen xamşagta jixe ug udxa- an eneende baina.

ta azalsa maassanuud bolbol jamarşii erxegy, kapitalal xa- tuu xara darlalta doro zobo- tuliza, ylexelen xoonon, yxel taxal yzeze baina.

Faştistnuud — xyntyreltenei ede xoroto muuxal daisad, ede myneenei kannibaalnuud, dun- da begei ede vaarvarnuud, aluursad, şuhaar umda xegşe ede arjaatan şunaxainuud bol- bol azalsa maassanuudilji xa- mag byxii erxennydheens gan- saxon xahaxahaa baitugal, zerlig galzuu muuxai aaşanuudaar, ja- marşii gem zemegy ba bejee arşalaxa jamarşii zebşeggyi azaşadilji: xygsed xygydei, ere emlin ilgaagyl xaşaza ba namnaza, alaza ba xudaza baina. Faştizm bolbol xyntyrel- tenei baiguulhan xamag kyle- tyryiiji ygel xezş baina. Faştizm bolbol delxein şuhata dainilji ydxexe baina. Faştistnuud xadaa manai So- veed xondo dobtolon oroxiin beledxel xene. Gebeşii faştizm- da, dainda esergy xysen ty- ges jedline froont byxii delxei deere ygedeze baina. Faştizm- da duraagutalga, xoro busalal- ga, uur xuxalaa xyrelge bolbol byxii delxein azalsadai dunda delgereze baina.

Faştizmiin ageentyd, troc- kis-buxaarinska byrşyazna-na- cionaliis zoliguud bolbol manai oron dotor socializmiin ilaltata dabşaltada haad, xoro xexe ge- ze hedeheñ bolboşii, soveed aradta yibuta soxigdozo, usad- xagdaba.

Soveed arad bolbol eeriin- gee paartiiji toirood, aguujixe voozş Staalinnaa toirood niag- ta zagsanxai, bata bexi negede- ti. Enens yngerhen hungalta- nuud sooguur eli xaragdahan baina.

BK(b)P iin CK bolbol „BK(b) P-iin istooriin xurilaangii kyrs“ zoxtoon gargaza, byxii paartiin byxii soveed aradai garta. Maar- ks — Eengels — Lenin — Staali- nai aguujixe hurgaaluudilji şudalaxa jabadaldanş gixam- şagta jixe dokymeent olgoxo bariulba. Ene dokymeentiiñ johoor kommunist byxen, azal- san byxen bolbol BK(b) P-iin geroiis istooriiji gynzegilgeer şudalaxa johotoi.

Tuliihan ilaltanuudnai agu- jixe gebeşii şaasaxni xydelme- rinydñai uşaa jixe baina. Ka- pitaliis xyreelelge tuxai nyxer Staalinai zaabariiji martaza bol- xogyl. Revoliycioonno herem- zee deere yrgeze aradat daisa- diiji duuhan ygel xeje!

Aguujixe Staalska Konsti- tuuca mandag!

Araduudai voozş, bagşa, ma- nai inag, nyxer Staalin man- dag!

STAALINSKA KONSTITUUCAHAA

118 statşjaa. SSSR-ei graazdanuud bolbol azal xexe erxe tei, tere xadaa xehen azalaigaa too ba şanaral zergeer abxa azal xylehetel, garaantital xydelmeri abdag erxetei baina.

Azal xexe erxe bolbol arad nitiin azaxiin socialiis emxi- lgeer, soveed oobşestviin yiledberilgin xysenydei xelber- şegyi urgaltar, azaxiin krişesyydei garxa argilji zaluuhan jabadalai ba xydelmerigylji usadxahan baidalaar xangagdadag baina.

119 statşjaa. SSSR-ei graazdanuud bolbol amaraxa erxe- tei baina.

Amaraxa erxe bolbol ton olonxi xydelmerişedel xydelme- riin yderiiji doloon ças boltor bogonidoxo jabadalaar, xydelmerişen ba albaxaagşadta xydelmeriin xylehe tyelgetei- geer zil byriin amaralta togtooxo jabadalaar, azalsaniiji bailaxa amaruulx sanatoori, anaraltin ger, klybyyd zergiiñ gazarnuudilji yrgenşer olgozo ygexe jabadalaar xangagdadag baina.

120 statşjaa. SSSR-ei graazdanuud bolbol ytelxe nahan- daa, myn ybeşende nerbegdexe gy, ali azal xexe şad laa gee- xe uşar toxiooldoo haanş, zşriin tedxemzeer xangagdaxa erxetei baina.

121 statşjaa. SSSR-ei graazdanuud bolbol erdem hurxa erxetei baina.

122 statşjaa. SSSR-te bolbol exener zondo azaxiin, gyre- nei, klybtyrne ba niite-politişeske baidalai alibyxii talaar ereşyylte adali erxennydiiji olgogdodog baina.

127 statşjaa. SSSR-ei graazdanuud bolbol bejedee xal- daaxagyl baidalaar xangagdadag baina. Şyydei togtool gy, ali prokurooroi eşe zybşşegylgeer xenş atagai aarestde abtaxa johogyl.

128 statşjaa. Graazdanuudai oron huusada xaldaza bolxo- gyi baidal ba bişe zaxlaanuudai niuusa bolbol xuullaar xama- gaalagdada baina.

132 statşjaa. Bygedenlitiin seregei alban bolbol zakoon myn.

Staalska Konstituuciiin yderte

„Voroşilovskyygolitiñ“ 2 dugar treestiin „Deelsta“ şaax- tiin kollektiv bolbol Staalska Konstituuciiin yderiiji, yiledbe- riin gixamşagta ilaltanuudaar ugtaza baina. Nojaabriin 30-da şaaxta bolbol nyryhe abalgin zilelgee plaaniiji gyisedxebe.

Krivopozskiiñ tımeri rydaagai basseiniñ gorniaaguud bolbol eehediingş şaaxtiin kooprnuudta Staalska Konsti- tuuciiin yderte, ulaan odonu- diiji gereltylxe erxe olxiin ty- lee sorevnovaani xene. Ene

Aradbygediin praazdnigai urda tee

Soveed Sojuuz dotorxi azal- şad bolbol bygede aradai praazdnig — Staalska Konsti- tuuciiin abtahanhaa xolşo xojor- doxi oji, dostoino ugtaxaar beledxeze baina.

„Seerp ba Moolot“ geze moskoovsko zavoodoi Staar- martenovske ceex bolbol no- jaabry haringaa plaaniiji 101.5 proçent gyisedxebe. Staali- vaarnuud bolbol amsaltanuudaa bexizyylen, Staalska Konsti-

Ulaan-Yde goorodoi intelligenciin MIITING

Dekabriin 3-da kinoo „Prog- reesste“ Ulaan-Yde goorodoi literatyre ba iskyysstvin, mauka ba klybtyryin, inze- neerne-technişeske xydelme- rilegşed olon miangaaraa sug- laraza, faştis şadiistnuudai zir- xemşegte muuxai kannibaal- nuudta eehediingş zebyyrxelci şanga ygenyidiiji xelebe.

Pisaatels B. Abidiin bolbol tus miitingiñ neexe zuuraa, — jvreiske zoniiji zerlig muuxai- gaar alaza xudaza baihan ja- badal bolbol germaanska ara- dai dunda gynzegii zebyyrxelci gargaba, — geze medyyloe.

Myn ende profeessor Kyd- riaavcev, gyrenel filarmoo- niin xydoozestvenno xytelbe- rilegşş Gendşaft, BMASSR-e. Verxoovno Soveedei depytaad Namsaraajeva, Gyrenel teaat- rai xydoozestvenno xytelberilegşş Miirski, dramaturg B. I. dnoo ba bişe xeden nyxed yge xelebe.

— Zaluu yjetende, — geze Tymer zama bolşni ciin dooktor nyx. Aleşeejev xelebe, — 1905 onoi pogroomuud medegden- gyi yngerşş, gebeş ene hyree- tei jixe buzar pogroomtoi my- neenei jvreiske pogroomu- diiji zişexer bişe baina. Ede xyn dyrşşş aldahan zerlig anguudai aagata jabuulga bol- bol myn dunda zuunai yjiin baidaltat zişşş taaraxagyl. Tedener tere yjinxiiiji axiza xe-

teree, tedener erte balar sagai xon zonoñ zerlig baihan bai- dal teeşe xaltiraza, holzorozo jabanad.

— Gansal aguujixe kommu- niis paartiin aşaar, gansal so- veed pravitelstviin aşaar ma- nai exe oron soo azalsa in- telligeence bolbol dyren sy- lee olzo, eehediingşş talaant- nuudiiji xizaaryigşş delgee- ze bainabdi, — geze nyx. Miir- ski xelene. — Xerbee galz ura- han şunai ede kannibaalnuu- dai uliaad, manai şviaşşçenne gazarta muuxai habaraaraa oro- zo jire haanş, bidener bultaa- ran, negen niagtar zagsaza, Exe haixan oronoo arşalan bod- xobdi! — geze bultanañ ebte şa- nga aligatşşalga doro yşşşş dyrygebe.

Tus miiting deere xaluun pro- teestiin rezoliyyce abtati. Ene rezoliyyce soonş xelegdehenş: „... Bidener bolbol dunda zuun- nai yletei jamarş gehen zişşş- gyi ede pogroomuudta duraa gutahan, zirxehen xaraalta yge- nnydei yşşş ylemze erid yge- nnydiiji olnogybdi...“

Xydelmerişen, tariaşan ba azalsa intelligenciiji esergy kapitaliistnuud ba pomeeşçi- guudai terroriis politiko bolxo faştizm ygel bologi!

Miirei tyloo, demokratişes- ke syloonydei tyloo, socialiiz- miin tyloo!“

SSSR—XYDELMERİŞEN BA TARIAAŞANAI SOCIALİS GYREN*)

Soveed gyren bolbol eorlingoo kылтырне-политическе ба азахин гигаант хйе хыгзельде, социализмин хереге оломил оон азашан маассин хизаарлагыг пreedanne байһандан, коммунисттин есесин илтата манай арадай ебдерсегйи наидалгата ба энтузиазмтай байһандан тьсеглене.

Leen-n—Staalinal agu jixe paarti, terenei CK, manai geniaalna voozda ba bagaa nyxer Staalinal xytelberi doro, политическе yndehe huurina azaladai depytaaduudai soveddyd myn bolxo, socialis soveed gyreni bejelylyze baigaa, revolycioonno socialis xemzejabuulgiin olon janziin sisteemer, ene esesiin ilalta xangagda baina.

Staalinska Konstituua bolbol azaladai depytaaduudai soveddydiji SSSR-ei политическе yndehe huuri myn baina geze xelene.

Azaladai depytaaduudai soveddyd bolbol pomeesigyyd ba kapitalistnyyde xuli zasagiji unagaahanai ba diktatuuriiji proletiaadai dalsalan olohonol rezylistaada urgahan ba beixehen baina.

SSSR-dexi byxii xuli zasag bolbol azaladai depytaaduudai soveddyd xabaadadag.

Azaladai depytaaduudai soveddyd bolbol—aradai bodoto erxenydyei, aradai xuli medeliji bodoto deerens xaruulhan, bodoto demokratiin oorganuud myn.

Byri xuusanji Konstituuiin baixa yjede, soveddyd bolbol byxii aradai dillelxi oloniin baigaa: 1929 ondo SSSR-te hunguuliingaa erxii xahagdagad bolbol hungaggaad byxii tooqoi 4,6 procent bolxo baigaa, zygeer, 1934 ondo tedener xadaa 2,5 procenthee deese yloogyi hen.

Egeel „demokraticeske“ ba „tyryy“ kapitalis oronuudai „demokratiizm“ bolbol tyryylin soveed Konstituucanuudar beixyylegdehen ba aradai maassanuudai bodoto politическе erxenydyei beixyylhen soveed hunguuliin erxeti jamarshi sovenovaniida orozo sadaxgyi baina.

Aguu jixe Staalinska Konstituua bolbol azalsha tariiaašan maassatai xolboo baiguulan, socializmin tala teese soveed tyryi intelligenciin sexe xabaadalsalgataagar, xydelmerişen angiaar tullagdan socialis ilaltanuudai tolotomo itoog, 1917 onoi oktiaabryda xydelmerişen ba tariiaašanai garta xuli zasagiji ygehen socialis revolyciun istoriеске xysen tyges xyzeltiin itoog bolxo baina.

Aguu jixe Staalinska Konstituua bolbol proletarska demokratiizmin şinenyyd tulai jixe princebydyiji xaruulna.

Staalinska Konstituua xadaa ene talaaraa, 1918 ba 1924 onoi tyryylin soveed konstituucanuud soo xelegdehen, proletarska demokratiizmin princebydyiji saasans delgeryylege bolxo baina.

Ede konstituucanuud bolbol Staalinska Konstituuiin agu jixe predseestvennyy bol o.

Ede konstituucanuud bolbol delxel deere egeel demokraticeske konstituucanuud baihan jym, jyb gevede, tedeneriiji biil bolghon proletarska revolyciye bolbol „arad zono diilenxi olondons, eksploataacaluulagşad ba azalşadta, demokratiin xyzelte ba yrgedeliji delxel deere yzegdegyi jixeer ygehen baina“.

Proletarska demokratiia xadaa byryzaazna demokratiizhaa xezeedes deere baidag.

„Istoori xadaa,—geze Leenin bişee hen,—feodalizmin sm enede orodog byryzaazna demokratiiji medexe, byryzaazna demokratiin smeenede oroxo proletarska demokratiiji medexe.“

Byryzaazna demokratiil bolbol bydyylig şiryyn aşa, xyselgelin, xynde duragutan zebyyrxe xabaldaltai, mrakobeesiin rezi mei ezexexe baihan faşis oronuudai mynee delgeren mandahan dunda zuunai baidaltai gansal şixexede progressivna baina.

Dunda zuunai yjiin gurim baidhaa ylemze jymenş jyyb gedexe, byryzaazna demokratiil bolbol, tuluur ba niur-saxihan jym, tere bolbol „bajauudta—arai, eksploataacaluulagşadta, ygeiteinerte mexelge ba urxa zanga bolxo baina“. Gansaxanş jiy gyreni ypravleniitiin talaar byryzaazn praktическе xemzejabuulga uud bişe, myn baha, byxii zakonodatelstvotyryylin eelzeende, konstituucioonno zakoonuud gexe gy, ali byryzaazna gy enydyei gol zakoonuud bolbol enenei tugerselne.

„Proletarska revolyciye b Renegat Kauutski“ geze no, soogoo Leenin xadaa enen-tuxal itege bişehen baigaa:

„Mynoe yjiin gyrenyydege zakoonuud iji abagti, tedener ypravleniji abagti, suglaanuud ba xebelnyyde sylee abagti, „zakoonuudai urda grazdanduudai raavenstviiji“ a agti—byxii ynen sexe ba soznatelna xydelmerişende haisa medeei, byryzaazna demokratiin niur saxihan yzeli ji alax byridee xaxaxat. Eksploatacalagdaa baigaa ang bolburi „ebdex“ boloo haan, bodoto deerens xelebe, raabska azabaldala „ebdex“ ba raab bişeer jaxaxa hedelgegaraxa bol o haans, xydelmeri enei urdahaa seregydyiji tabixa, vojeenne baidai togiooxo

g. m. jabadaluudiji xangahan, zabhar ba şaltaganuudiji Konstituua soogoo oruulaagyi neşesji gyren, demokratiическеji gyren, ba xazyi jym“.

Ziseelxede, byryzaazna konstituucanuud bolbol bygedenitiin, adli tegşe, sexe ba niuusa hunguuliin erxii xooxon ygeer tuxaglaad, zygeer, bodoto deeree, exeneryyote hunguuliin erxenydyiji ygedeggyi (Ziseelxede Françada, Beelgede), xeden zuun mlanga, millioon hungagşadai hunguuliin erxii bodoto deere xahagaded zeriin, obrazovaatelna ba bişenyid ceenzenydyiji baidag.

Byryzaazna hunguuliin sisteemenyyd bolbol demokraticeske princebydyiji byrşiji jixeer doromzoldog.

Byryzaazna - demokraticeske oronuudta konstituua bolbol gansaxan le kapitalistnyud ba pomeesigyydei zerlig interessenyydei gospoodstviin xalxaba bolxo baina.

Faşis oronuudaxi, azalşadta esergy ydura zorgoni aşanuud, xuli busiin jabadaluud ba zerlig şagaan teroorin delgerelte bolbol jamarşiji „demokraticeske, konstituucioonno şalganuudaa“ xalxalagdan bişe ba tedenerlei barisaagyi baina.

Ende, aluursadai cinizm ba neteregen alibaa xilenydyiji dabaa. Antisemiid pogromonuud, xydelmerişeniji, itelengeciiji, „demokratiizmi“, ommunistnyudiji ba byxii antisfaşistnydyiji fiziçeske zoboxxo jabadai—faşizmin dotoodiin politikiin eli todo programma ime baina. Franca ba Angliin pravitelstvenne krygyydei hula baidai deerhe elite tonul ba deerem-

delge xexe eorlingoo gadaadiin politikedele ulam jixeer zerligşene.

Faşis zerlig jabuulganuudta esergy ba milt, sylee ba demokratiin interessenyydei tylo postleodovatelna politikiiji jabuulag, delxel deerexi gansaxan le oron gexede, agu jixe socialis deravaa, xydelmerişen ba tariiaašan agu jixe ba ilagdaşgyi gyren—Soveed Sojuuz myn bolno.

SSSR te, socializm bolbol eseslen ilaa; socializm bolbol manai azabaldai, manai azahuudalda oroo, byxii manai soveed ynen baidalda, byxii manai aza amidaralagda gynzegigeer şinee.

SSSR bolbol staalinska xojor taban zilnyydei torşo soo, byxii şinenyyd teexnikeer zebseglegdehen, soveed krepostiinydei dabagdaşgyi leenteer byhelegdehen, xysen tyges indytrialna derzaava boloo.

Şunaxarhan agreessornuud—itaalo-germaanska ba japoonsko faşis vojeensçine bolbol—faşis vaarvarnuudai urdahaa sylee ba bejee daaxal baixin tylo temeseze batga Ispaani ba Xitadai gooroduud ba seelonuudiji, gal tyimer ba zada helmeer handargaana. Japoonsko samurainuud bolbol myneşji xeheegdexegy bezebi geze hanaad, manai daalnovostooçno xilenydyiji dobtoloo hen.

Tedener jixeer endyyree. Tedener bolbol soveed xilenydyei oiro xyrteşgyi, soveed vojeenne teexnikiin xysiji, gadaadiin dobtolgoxoo oron ulasaa xamağalka baigaa soveed bojeecydelei geronizmi eehediingoo xzyzyyn deere yzoo.

Manai aldarta, ilagdaşgyi Ulaan Aarmiiin, japoonsko sa-

murainuudta zyzylyhen xatuu şanga gemtel bolbol—byxii soveed gyrenel xyse ba dabagdaşgyi şadalai erxim barimtalza myn bolno.

Teed, bişeer baiza bolxo jym aal, SSSR-ei urdahaa, xydelmerişen ba tariiaašanai socialis gyrenel urdahaa, byxedelxein azalşadai esege oron urdahaa, delxein zurgaanai nege xubi deere ilahan socializmin xerem ba krepostiin urdahaa, delxein ylegşe taban xubinuud deere socializmin ilaltin naidalga ba slimvoloi urdahaa tensexe, tulaxa xysen bi jym aal?

Eorlingoo aldarta haixan Staalinska Konstituuiin xojordoxi oiji hain yderleze baigaa, Soveed Socialis Respyybikenydyei Sojuuz bolbol seseglene, eorlingoo istoriеске zamal zarim xubiiiji socialis ilaltanuudaraa dyrygehen, xeden olomilloon azalşa xynydyei sezeer bajartai sogtoigoor amixalna.

Milt ba Staalinska Konstituuiin znaami doro xeze baigaa tvoorçeske azalai bajaraar xyxiyn, manai zargalta oron uuzam sezeer amixalna.

Staalinska Konstituuiin xojor zilnyy bolbol socializmin şine tolotomo amzaltanuudai zilnyy, socialis azaxil ba socialis kылтырын şine ba xysen tyges debzeltiin zilnyy bolzo, istoori soo orobo.

Xuusan noormonuudiji, ba xuusan texniçeske ba azaxil tradiicanuudiji zorimgoigoor ebdege ba ebdeze ygelzele baigaa staxaanovska xydeleen bolbol SSSR-ei aradai azaxiin ulam saaşaa debzeze zamiji zaaza ygebe. Ene xydeleen xadaa tereentei negen xamta „socializmhaa kommunizmda damzan oroxodo ba-xaanaal azal ba fiziçeske azalai xoorondo ilgaaji likvid acalagda, ton şuxala xeregei bolxo, azalai bytoe in deede pokazaatelnyudiji soxom tulaxa zamiji bidenerte neeze ygene“ (Stalin).

„Manai oronoi jir-edyin baidalda“ staxaanovska xeleenei udxaşanar ba rool imenydy baina. Tede xadaa istoriеске staalinska tryy—Byxe-ojuuzna Kommuniis (bolşeviydyei) Paartiin istoori“ soo temdegledehen baina.

BK(b)P-in istooriin xurfaangii kyyrsiin xeblegdeze garhan uşar bolbol gansaxanşiji manai paartiin azabaldala bişe, myn baha byxii manai oronoi azabaldala tulai jixe sobiti bolno.

BK(b)P-in istooriin xurfaangii kyyrs bolbol bolşevizmiiji şudaxlin tylo temeselde şine, xysen tyges idene zebseg, markstizm leninizmin talaar gol znaaninuudai enciklopeedi bolxo baina.

BK(b)P-in istooriin xurfaangii kyyrs soo kommunis paartiin gigaant jixe ooped niitegledehen ba bişegdehen baina, tin, lime

jixe ooped bolbol delxel deereneşesji paartida baigagyi myneşji baixagyl.

Ene ooped bolbol—gurban revolyciynydyei ooped, pomeesigyyd ba kapitalistnydei urdahaa, carizm ba byryzaazlin xuli zasagai urdahaa oportuniizmin ba proletariaad interessenyyde xarşa, byximeelkobyryzaazna paartiinua ba teçeeninyydei urd.haa, xaxad zuu şaxuu zil soo xydelmerişen anglin jabuulhan temeselei ooped myn bolno.

BK(b)P-in istooriin xurfaangii kyyrs bolbol marksist-leninske teoritor paartiina paartiina bişe bolşeviydyi zebseglene, manai paartiina kadrnuud ba byxii azalşadai Maarks—Eengeşs—Lenin—Staalinal hurgaalai agu jixidenydyei zeleer xymyzyy xe segnegdeşgyi jixe xereş bolno.

BK(b)P-in istoori—manai paartiin byxii yngerken agu jixe zamiji altan tulaagaar tajaatnuulagşaa, kommunizm te xysen tyges dabxiltiin zyb zamiji zaagşaa, marksizm-leninizmin altan knige myn.

Bolşeviydyi ba byxii soveed xynyyd bolbol BK(b)P-in istoiriiji yzeze, eehediingoo teoitiçeske hanalnuudiji xatuuulxa ba xursadaxaa, marksizm-leninizmiiji şudaxla xereş ulam ulam şinenyyd amzaltanuudiji tulaxa baina.

BK(b)P-in istoori bolbol socializmin baiguulaltin ba meselei amidai ba tvoorçeske ooped deere, marksizm bol dogmaad bişe, xarin azaljabuulgiin xytelberi jym geze xarşaa.

SSSR-ei azalşad bolbol gadiin razvedkanuud ba tede agentyrynydyei temesehen meselege ooped deere, dani esergyşeliiji dabaxa, sen tyges zebseg myn bol soveed gyreni ugaa jixe uşanariiji oitoozo aohan baina.

Xydelmerişen ba tariiaašan soveed socialis gyren bol socialis stoin ebderşegyi aguu jixe Staalinska Konstituua ba socialis zakoonuud xamagaalagdaa baigaa social pravopriaadkiiin bata beix ebderşegyiin azalşa soveed aradta xangana.

Bidener bolbol marksist-leninske teoritiin ilagdaşgyi zebseglegdeze, agu jixe bolşeviydyi paartiin, terene ba geniaalna Staalinaar urdagdaa, byxedelxein istoriеске ilaltanuudiji tulaxa raar omogorxon, şine bannuudta befer, byxii xysen soveed patrioduudta xizari gyi ynetei ba aldarta Leen Staalinal znaami doro, ilaltanuudiji tullagdaa et zetegeer Staalinska Konstituuiin gurbadaxi zilde oroxo

A. Veşinski

ZURAG DEERE: Xyde Azaxiin Kommuniis hurguuliin stydeentner, SSSR-ei ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedydei depytaaduud G. Cedenova, D. Namsaraajeva. Mixailovai foto.

*) Xurfaangiiin orşuulagdaa.

STAALINSKA 'EPOOXIIN AGUUJIXE DOKYMEENT*)

Xojor zilei urda tee, 1936 onoi dekaabrin 5-da Soveedydei Byxeojuuzna VIII duagar Onso şjezd SSSR-ei Konstituuiiji batlahan baina, eneniiji zoxioogşin nereer manai arad bolbol Staalinska Konstituua geze nrelehen jym. Manai orondo ene yder xadaa byxii araduudai agu jixe praazdnig boloo hen.

Dekaabrin 5-ai yder bolbol hygede aradai praazdnig boloo, jyyb gexede, delxel deere jedinstvenne gyreni—xydelmerişen ba tariiaašanai socialis gyreni şine Konstituua batlagdahan baina, ene gyrenoe zasagans xadaa azalşadai garta, ende kapitalistnyud, pomeesigyyd ba kulaaguud ygei.

Ene yder agu jixe gyrenel Konstituua batlagdahan jym, ene gyrenel grazdaniin byxen azal xexe ba amaraxa, huralsaxa, ytelxe ybegerxedeo materialna xangagdaa erxetei, ene gyrende jamarşiji raasiin ba nacionaalistiin grazdaniinuudai tegşe erxe bolbol xelberşegyi zakoon myn.

Staalinska Konstituua bolbol manai oronoi ilaltanuudiji socializmin ilaltanuudiji byxii delxein urda demonstraacalhan baina.

Bi bolbol caarska Rossitido xen baihanaa, soveed zasagai zilnyyde xen boloo biib? Bi bolbol matroosoi xybyym, exin hurguulida dyrben zil soo hu-

I. PAPAANIN
Soveed Sojuuzai Gerol, SSSR-ei Verxoovno Soveedei depytaad.

ralsaad, arbandyrbetei baixadaa Sevastpooliin nege zavoodto liree hem. Goornohoo gargagdan xaluun tabuudiji niyşegen garaaraa bariad asarxa geze maasteral doromzolhon prika-z mliit hanaanda orono. Urd-nb lime baigaa.

Soveedydei oronoi mynne yjiin zaluu xyn bolbol arbandyrgaatai gy, ali arbandolootodo hurguul dyrygeed, spoor-tog zalua zanaati xene. oronoigo oboroondo beledxene. Ene xadaa tegşe ba xysed azabaldaltai. Zoltoi zargaltai soveed zaluu xyniji xaraad,—agu jixe socialis revolyciyeer, xysen tges zuundala millioon aradai azabaldala oruulagdan, tere jaxenyar xubilaltanuud jamar haixanaar enende xaruulagdana geeseb geze hanagdana.

Azabaldalai şine ba zoltoi zargaltai ysloovinuud bolbol Aleksei Staxaanovaar exilgeden, teexnikiin novaatornuudai agu jixe xydeleji, azalai ynder byteştiin tylo, yledberiin bodoto kылтырын tylo xydeleji urguulhan baina.

Öerteo, galxamşag haixan exe orondoo xydelmerixedeo, urgalgiiin xiza rgyi jixe argaltaar xydelmerixedeo aradai dunda agu jixe xysen delgerene. Manai oronoi xyni-

xysenei urgalgada ba xygzeldede jamar negen xizaarlaxa jabadai bi jym aal!

Krenkel, Şirşoov ba Feodorov gresgetei xamta mylihen deere derlovaalza jabad eorlingoo oronoi daabariiji dyrygeze jabad, SSSR-ei Verxoovno Soveedei depytaaduudai kandidaduudta debzyylegdehen medeh n jabadai xezeeşji martagdaşgyi. Jixe gazarhaa ton xolo, Centralna Poliaarna basseiniin talmalda baigaa hemdi, zygeer bidenel hanaal bodol ba mederelnai soveed araduudtai xamta sag ygelze baigaa hen. Manai exe oron bolbol bidenel ynder naidabari zyzylyhen tuxains medeel xadaa bidenel omogorxel ba bajar oruulhan, eorlingoo aradai tuxada yşee erximeer xydelmerişe xysel urguulhan baina.

Bidener bolbol Moskvaadaa busaa jireed, eehediingoo hungagşadai uulzahan bainabdi. „Eorlingoo urda agu Leeninei agu jixe obazariiji, abaza jabaxa ba byxii jymmede Leeninei hazaaxa“ geben, depytaaduudta staalinska nakaaziiji ton gynzegigeer hanaxa xeregeti baina geze, ede uulzaganuudai yjede oilogdoo hen. Depytaad byxen xadaa aradai jixe naidabariiji xaruulxin tula, tere-

de hungagşadai ygehen znaamiji ynder deere abaza jabaxi, eorlingoo byxii xysiji, xerbee xeregeti boloo haans, byxii aal, bejee yxexiji eorlingoo nangin ulagada toolon.

Byxii delxein azalşadai socialis esege oron—manai exe oron xadaa galxamşag ba tyges xasetai, Manai exe orondo byxii delxein azalşad xelberşegiygeer duraldag ba tere neer omogorxodog baina. Manai oronoi araduud bolbol jamarar temeseze ba ilaxa xeregetib geze byxii dara agdagşadta ba eksploatacalagdagşadta xaruulaa.

Manai oron bolbol tyges xysetei derzaava boloo. Ene-nei tula jixe xyse ba şadal gargagdan baina. Revolyciyn dalsadai temeselde manai aradai olon erxim xybyyd ami bejee ygee. Manai e e oronoi xybyydei temesehen xerege xadaa byxii delxein—istoriеске ilaltanuudiji tulaa geze medexede ajatai haixan ba bajartai baina.

Staalinska Konstituua bolbol Leenin—Staalinal agu jixe paartiin xytelberi doro jabaxa, xede xeden millioon soveed xynydyei tulahan ilaltanuudai itoog myn. SSSR-ei Konstituua bolbol tyryşingee xuudahanhaa exileed hylyşingee xuudahan xyrter xyn tuxai, tere nei urgalta, xydelmeri, xygzelt, azabaldai tuxai staalinska anaxarala dyryen baina. Konstituua soo bişegdehen erxe-

nyyde xadaa bolşeviydyei xytelberi doro xydelmerişen ang ba tariiaaşadai tulagdahan baina.

Ene agu jixe dokymeent bolbol xyniyreltenei erxim xybydei xeden zuun zilei meçtaagal bejelyylegdehen, zol zargaltai azabaldaltai xynydyei oron bolbol delxel deere negenle bi jym geze byxii darlagdaa ba eksploatacalagdaa baigşadta xelene.

Staalinska Konstituua bolbol bideniji, Soveed Sojuuzai grazdanduudiji exe oronoi xynede şine poodyguudiji, kommunizmin şine ilaltanuudiji tulagdaa ygehen baina.

Ilagdaşgyi bolşeviydyi paarti, Leenin ba Staalinaar xatuuzulagdan ba zorizguulagdan agu jixe paarti, maassatai niagta barisaatai, maassiji hurgaaz ba tedeenee huraa şadaxa paarti, marksizm-leninizmin xysen tyges teoritor zebseglegdehen ba temesehe, aidagyl, suxaridaggyi paarti bideniiji xytelene.

Eorlingoo zol zargalaar xende ulagdaigaa manai arad hain medene. Nege xizaarhaa nyge xizaar xyrter, manai exe oronoi bulan toxoi byxende, bolşeviydyi paartida, nyxer Staalinda xaluun inaglalai tyrel ygenyyd orjolno.

Manai arad bolbol SSSR-ei Verxoovno Soveedte hungaltin, sojuuzna ba avtonomno respyybikenydyei Verxoovno Soveedydyte hungaltin ydernyyde eorlingoo paartiiji toiron, soveed zasagiji toiron niagtaar zagsanxalga byxii

delxeide demonstraacalhan na.

Yder jirexe byri urgaxenel gaa manai aradai mon baidag ba politическе jedinstvo xadaa agu jixe xysen deg jyi. Manai oronoi xyse ş. Oki buuruulxi xyselen, tri, bu buxaarinska faşis xylee Zyyn ene jedinstvoodo butason guur Xasaan nuurai raitoondoo morio na.

Orli Staalinska epooxo bol socialis baiguulaltin byxii toguud deere xede m jabaxa geroinuudiji xymyzyyde

SSSR bolbol kapitalis leigde baina gehen: L xasaan nuurai zaabariinuud naaranabadi.

Manai soveed gyreni Ulaan Aarmiji, Floodi nai aviaacii, manai ulam byri beixyylxei tei geze SSSR-ei gy byxen todoor medene.

Socialis gyreneigee şadaliiji beixyylxedee arad bolbol eorlingoo galiji ba xybyydege galiji, eorlingoo exe sesegleliiji, komm şine ilaltanuudiji, S Konstituuiin naran d toizargaltai azabaldai na geze SSSR-ei grazd xen hain medene, bejed

*) Xurfaangiiin orşuulagdaa.

TAALINSKA ZAKOONOI HAIXANDA

BURIAADAIM DUUNUUD SOLGIOOTOI...

Dabaa Damblin.

GURBAN GEROI BASAGAD

Aguu Soveed orondom
Aldarta hloodciguud elbeg le.
Erse doriun sookolnuud
Exe niutagtan olon le.
Manai gurban hloodciguud,
Magtaalam bajar neebel te!
Zorigtoi geroi taanartaa
Zoxiooloo urmatai zoriulnal bi.

Baigal jixe dalai,
Sajaan ynder deegyyr
Xaranzil hynlin balai
Xagsuu xaralgan sooguur
Omogtoi sangaar niideze
Olonoi zorig xursadxaat.
Mergen tyrgen xildyyilze
Minil zorig ersedxeet.

Yylende tulama oroitoi
Ynder uula deegyyr,
Bytuy bygsem manatai
Boroo xura duuduurs
Ogtorgoin ysed agaarlilji
Otolon ilaza niideet.
Soveed olon aradtaa
Sadat erdemee gaxuulaat.

Staalb gojo dalitai
„Roodina“ samolloodoi ekipaaz
Daalno-Vostoog xyrenxel.
Dyyren aldar olonxoi.

Xamag Soveed orontojoo
Xamta taanaraa ugtanam.
Baruun garitnai bariza
Bajarat duugaar magtanam.

Yiziite Nimbujev

Seseglen bainal

Tungalag selmeg ogtorgoi eede
Todo xursaxan tujaa tataad
Mynxe haixan haruul naran
Mandaza bainal ulaan gereleer.

Arluun haixan Soveed oronoim
Aglag torgon xyrihen deerehee
Amtata zimes urgan ba nal,
Altan namaa halbaran bainal.

Zabxalanta hvreer badaran baigaa
Zargalta Socialis exe oronoim
Zoltot zorigtoi azalsa tymenel
Zyrxendens bajar busalan bainal.

Exe haixan Soveed orondom
Erdem biligel bulag xarjalaad
Uran haixan syleg duugaa
Urmatai sogtoi duulaza bainam.

Sengelil haixan SSSR gyreneigee
Sinexen zargalta bayan saad soo
Badaran xygen uragxaa zorilsohon
Bajartai omogtoi Buriaad Oron!

A. Abidiin

STAALINSKA EPOOXIIN BAATARNUUD

Xed
Ulaan tugaa bariaad
Duugaa sangaar duulanab?
Buugaa mergeer adxaad
Bataar xilejee xamagaalab?
—Ulaan aarmilin geroinuud,
Staalinska epooxiin baatarnuud!

Xed
Siryyu, xyiten poolusii
SSSR-el tugaa gojoonob?
Mylhen dalain sinzelgil
Yneer, shineer zoxioonob?
—Staalb zorigto geroinuud
Staalinska epooxiin baatarnuud!

Xed
Mraamor Kanaal togtoonob?
Granlid dvoreec bdxoonob?
Sirem zavood baiguulnab?
Suluun xadii naiguulnab?
—Staalb xysetel geroinuud,
Staalinska epooxiin baatarnuud!

Xed
Singen, xyngen agaaraa
Subuun singier niideneb?
Deesee, xollins hotoondo
Delxein rekoordil tuilanab?
—Soveed hloodciguud,—geroinuud,
Staalinska epooxiin baatarnuud!

Xed
Narmal delxein ooor oruu
Naranai tujaa tygooneb?
Bajarat duunai ajalgil
Baxarxaza duulanab?
—Geroigeske manai
Staalinska epooxiin baatarnuud!

Xed
Bolxo sagai yjetende
Bajalg zargal beldeneb?
Gerelte Staalinska epooxodo
Geroin paamiatnig delgeneb?
—Araduudai mergen voozda
Aguu jixe Staalini!

ZURAG DEERE: Ulaan-Ydlin zoovetinstityydei zoofa-
kylsteedel IV-dexl kyyrsiin stydeentnyy veterinaarin ynde-
he huuri tuxal leekcede. Mixaillovai fofo.

C. Zarbuujev.

SAJAAN

Sajaan uula hebseelne heryygeer,
Salbar buural niurgilins xaranab.
Senxir xyxe ogtorgoil tolotoon
Simegxeen gojoor altatan jalarna.

Arsaan, myngen, grafilid bajalgudaad
Ara ybertee aqaalan baihanab,
Xyxyygeer yrgezee soveed niutagtaa
Xyndete belegeer ugtan ygenel.

Xongiooxon duuta zirgemel subuud
Xolo oironi dunginsa duuladag.
Selgteetel yrger bejilins gojoon
Seseg urgilnuud byrxeeze urgadag.

Ulaan naranai xursaxan tujaan
Urmatai zeeleer xaranai xaluun.
Maltuuriaar elbegtel Mundargilin orjolnuud
Manai orondo magtaaltai simegeer.

B. Baldanov.

Bulag

Xadiin xazuu xajaa talahaa
Xarjan garza bulag bainal.
Xarjalaa tungalag uhanilins geze
Xyiten suurganda xyrtneq ygel.

Surgaza doorohoo garhan uhanilins
Suluunai zabharaar burjan buxsaad
Suuglaa tatan suumain uradasa
Syleg duunaim ajalga bolnol.

Elbeg ariiun xurda uhajaa
Ende tendehee delgen gargaad,
Exe niutagaim kolxooz baidalil
Ersetel urmatai bolgolsonol.

Uuliin xazuu urda talahaa
Urdan garza bulag bainal.
Urasxal tungalag uhanilins geze
Uural mana tatan gynel.

Ceden Dambitjev

Bajartaigaar duulanam

Edir бага nahanaingaa xyxytynde,
Iraguu duugaa sangaar duulanam.
Sengyy gojo nazarat seserligte,
Sedexil dyren bajasan bainam.

Selmeg xongor naratal yder
Sengen xyxin, naadan jabaxadam
Uuzam yrger tala niutagaaram
Ulaaxan sesegyrd urgan delgerene

Urdaza jabahan uhanai erjede,
Urin duugaaraa nyxedem duudana.
Xarain xyxin gyize oşood
Xamta sangaar xanxinas duulanam.

Sinexen duunaigaa ajalgan doro
Sangaar bultadaa xyxiren duulanamdi.
Socializmiin yrger zamaar alxan,
Sengyy xyxytynd baidalaa magtanamdi.

Edir бага nahanaingaa xyxytynde
Iraguu duugaa sangaar duulajil
Exe jixe oronoigoo uriaada
Erdem nomdoo erxim hurajil

POGRANIICHNIGUUDAI XANI

Okaa myrenei xymegte, Sa-
an uulin xormolgoor, Tyn-
nel aimagai Okilinske xosuun
dag. Ene xosuunai ton xolo
ereheens, xizaar geze nerel-
gi jym.

Okilinske xizaarta gansal mo-
buga unaad jabaza bolxo.
Myn Sajaanai xymegyrd soo-
ur avtomobiljaarsji, terge
ortoorşji jabaza bolxogyi bai-
na.

Orlig—Okilinske xosuunai
centr—oxoxiin tula, Kylteg
ancachaa 400 şaxuu kilomeetr
zarta gojo haixan tynxenei
aimai niutagaar, avtomatiinaar
baxa xeretel. Mylihen, sagaan
goittoi Mynxe Sarsdag sadar
ssee tahaldadag jym. Saasans
xarilxan hubagaar mori unaad
baxa xeretel. Ene şuluutai
hubagans xadaa Okaa myrenei
xymegilji uruudan, Sa aan
uuliji ygesen, 150 kilomeetr
xazuu oto gazarta godirdog
baina.

Ende, urdanş xynet marta-
xarxan xizaarta, mynş şine
soveed azabaidal busalaza bai-
na. Dylete patriooduud xadaa
sesee susarşagyigeer, eeriin-
şee xşadalişji gamnangyl-
geer, Sajaanai zerlig dylit xor-
toi şadarişji ezemdexin tula
xydelmerilne. Ene xizarai xuu-
naim nege xarakterne detaa-
şji xaruulja. Carilizmiin yjede
nde oroidoo negexen hurguu-
ai baihan jym. Hurguşşanş niu-
şagal poop-massioneer baigşan
nen. Ene poopito 3 xyn, zarim-
şaa 4 xyn huradag baigaa.
Pooponş tere xizaartaa baihaar,
şeedee golxoroşo 1907 ondo

Okilinske xosuunhaa oşohon
jym. Tilgeedşji hurguulins
xaagdaa. Okilinske xosuunda
soveed zasagai togtoto, neşes-
ji hurguulit baigaaşji. Tilgeşes-
ji 60-60 lamanartai 4 dasan bai-
han jym, ede lamanar xadaa
Tynxenei jaduul toliur xaran-
xli munxag aradzonilji mylze-
deg baigaa.

Myneş, Okilin ylyysşydyte 4
exin hurguulit ba nege xşyed
bişşe dunda hurguulit, narailai-
gilin ger, 3 unşalşilin baişan-
guud bil. Hajaxan bolşniica
neegdee. Okilin 3 selşsovee-
dyrd bolbol telefoontol ba ra-
diotoot. Okaada promişlenue
oşaaşguud—altanai priitşkenyrd,
grafitna rryydnigyyd (xerbee
1928 ondo 1157 toonno grafilid
abahan haa, 1933 ondo 3715
toonno abtaa) baiguulagdaza
baina. Okaa bolbol oi taigaa,
xuha narhaar, zerbeger haixan
modoor... bajan.

Oeriinş ylyysel intelligeence
bil boloo gebel: ende 12 hur-
gagşşanar, 1 vraaş, 3 feelşşer-
nyrd, 1 akşşeerke, 3 izbaaşguud.
xoşuunai ba somonoi sovee-
dyrd xydelmerileşşed, kope-
raatornuud, kolxooşuudai xy-
telberileşşed bil baina.

Dasanguud xadaa xohoroşo,
xyndireze, tere bolbol hur-
guuliliin gernyyd bolgogdoo.
Okilinske xosuunda pogra-
niişna zastaava bil jym. Kol-
xooşniiguud bolbol pograniişni-
guudtai jixeer nyxesedeg ba
pograniişniiguudanş kolxoo-
şuudta jireze, kinoo gargadag,
eldeb beseedenydyşji ynşerge-
deg.

Pograniişniiguudai erxim xani
ybegen Şarlai Ajuşşeeşev bolno.
Baroon yingernetel zebşegte
temeseşel yjede, ton mergen
anguuşa Şarlai bolbol parti-
zaanska otriaaduudai zamşşanş
jabadag hen. Şarlai xadaa e-
riingee byxli nahan soo olon
xymegyrd, xynet jabaşşagyl ş-
rengi modonuud sooguur ja-
baa. Tere xadaa oi talşilin by-
xli xaza bulanguudilji medexe.
Şarlai bolbol Sajaan uulin xyn-
di xyşşenydydeer teerişşehen pogr-
aniişniiguudilji olon daxin za-
taavadanş xyrgehen baina. Şar-
lai xadaa diversaanşnuudai, ku-
laaguud - koonştrandiştnuudai,
gyrenei xile ebşegşedel myrilişji
pograniişniiguudai myşşexee, be-
derxedenş yşşeen bişşe daxin
tuhalan jym.

Ene zilde suuta anguşa Şar-
laiin azabaidalda xojor martag-
daşşagyl sobitşnuud toxioldoo.
Zilel exieer, „Xyndin temde-
gei“ oordenoor şagnagdahan
ba Exe oronoigoo ynder şan-
nalil abxadaa, eeriingee tyrel
paartiilji, Soveed pravilteştvi-
li, aguu jixe Staalinişji, xuuşa-
nai anguşa baihan deerehee
soveed pograniişniigyydel ynen
tuhalaşşans baixab geze naş-
duulhan haina.

Ijyiliin 26-da Tyraanska
ookrugoi hungaşşad bolbol ur-
danş nyuydel baidaltai baihan,
mynş partiilna bolşşevlig Şar-
lai Ybaşşeeşev Ajuşşeeşevilji
Buriaad-Mongol ASSR-el Ver-
xoovno Soveedei depytaadaar
hungahan baina.

Şarlai Ajuşşeeşev bolbol
„Kiim“ kolxooşoi tyryyleşşeeş
dyrbexet zilşee xydelmerilene.
Kolxooşonş 91 xynydytel. Tus
kolxooş xadaa bişşilxan, zygeer

zaziltoşna baidaltai. Ene kol-
xooşoi zşerins: 780 tolşoi
ynleed, 225 morid, 480 xoni ba
jamaad, 36 buganuud.

Malazal ba agnuuri—okilins-
kydel kolxooşno azaxilin gol
ootraşşil myn. Sajaan uulin
xormoi xajaagaar tariaan tarig-
danagyl.

Şarlai bolbol an barilşingaa
olonşilel oopedilji zaluu kol-
xooşniiguudta şadamaraar dam-
şuulna. Ynder sentei xerme-
bulga, boro gyreşşee, baabagaşji
agnaxa—Şarlain zorilgo time.

1938 onoi oktiaabriliin 20-do
„Kiim“ kolxooş bolbol 9 ag-
nuuşaniilji talga gargahan baina.
Agnuuşan byxen xadaa 3 buga-
nuudilji abza garaa (negeşşee
unaxa, nygeşşee xojor deere buu
zebşeg, edee xooloo, xubsa-
haa, pyşşilneşşee ganzagalaxa).

Buga bolbol xada uula, xyb-
şe gazaraar jabaxadaa jixe ber
xe amitan. Tere xadaa talgada
sagaan xybxe edleed jabadag,
gynşegil sahanda torodogşji,
xada uulaar jabaxadaa bata
baina.

Agnuuşad xadaa xojor ha-
raar talga oro. Agnuuşadai
brigaadilji komsomoolec Nam-
sarai Xyzaaşev tolgolno. Ene
23 nahatal komsomoolec xa-
daa suuta agnuuşa myn. Yn-
şereşşee zilde 400 garan xerme
ba 4 xandagal alahan baina.
Ene zilde agnuuşadai brigaada
imagenta le zaluuşuudhaa byri-
dehen baina.

Suutai agnuuşadhaa kolxoo-
şoi doşarkanuudşji xozomdo-

nogyl. Xymaaşşeva Sezep bolbol
1932 onhoo sag yrşşelze doşar-
kaar xydelmerilene. 18-20 tu-
galnuudilji xaradag ba niutagal
harlaguudhaa zilşee 460 litr
hy haana.

Şarlai Ajuşşeeşev bolbol kol-
xooşoigoo pokazaatşşnuudaar
yşşee xananagyl. Tere xadaa
eeriingee dy Umdaritai sorev-
novaanida orolşohon ba enenş
Kiitrovi neremzete kolxooşoi
tyryyleşşee jym. Kiitrovi nerem-
zete kolxooş bolbol yşşee ynder
pokazaatşşetai ba 20 xynilji ag-
nuurida gargahan baina.

—Teed, manai agnuuşad
ylemze mergenyrd daa,—geze
eeriingee hanaaşji Şarlai ybegen
zahadag.—Manai kolxooş muu-
gaar xydelmerilexe johogyl,
xerbee muu baigaa haamnal,
minil tyrel xybyyn Dasadanab
xaraaxa (Şarlain xybyyn haja-
xan Tynxenei aimagai gaze-
del redaaktorta debşşyleşşede-
hen) baina.

Respyybliklin Verxoovno So-
veedei depytaad baihan deere-
hee, Şarlai bolbol okilinske kol-
xooşuudilji haizaruulxin tula
ton jixe anxaralaa tabidag. Te-
renei iniciatiivaar bolşniica ba-
rigdaa. Şarlai bolbol xoşuunai
Potreeboobşşestvede revlişe
xyylze, raşşaadşşiguudilji eli-
ryylee. 1936-37 onuudta raşş-
raadanş 90000 tyxerig bolhon
baigaa.

Şarlai bolbol Orilikske som-
soveedei tyryyleşşee Galsaan-
ova Xandada sag yrşşelze tuhal-
dag, ene basagan xadaa niuta-
gaigaa basagadai dundahaa ty-

ryyşşilnxie debşşyleşşedhen
jym.

Depytaad Ajuşşeeşev bolbol
Tynxenei aradai şydel xydel-
merililji jixe xangaltagyide too-
lono. Ene xadaa 3-4 zillet torşo
soo raşşaadşşiguudai xereşşilji
yzedegşşy jym.

Depytaad Şarlai bolbol ara-
dai hungamalniudai şvlasşeen-
ne ujalga tuxal Staalinska yge-
nydyşji: „Byxli jymşşereee Lee-
niniilji hazaaxa“ geze hain me-
dene.

Okilinske agnuuşad ba mal-
şad bolbol eeriingee xizaarilji
saaşşadanş halbaruulşşilna talaar
xemşşeejabuulşşanuudilji depy-
taadtajaa sag yrşşelze xelşşee
baldag.

Şarlai bolbol xuuşşanai parti-
zaan myn. Şarlai xadaa Kreem-
lide qorden abxadaa:

—Xermenyydişji niyderuunş
buudanabdi, xarin noxosuud—
samurainuudilji xyl deerehee
unataranş, zyrşşeruunş soxlob-
di.—gehen xaluun patriotiş-
şeske ygenyydişji xelehen bai-
na.

Urdanş partizaan jabahan,
mynş depytaad ybegen Şar-
lain ede ygenyydişji sajaanska
agnuuşad bolbol talgadaşşji, oi
modon sooşşji, xaanaşşji, xezeşşji
hainaar hanaza jaabana.

IOOSIF TYGGYTOV

ZOL ZARGALTAI GRAAZDANUUD AGUU JIXE KONSTITUUCAAR OLGOGDOHON ERXENYD TUXAIGAA XELENED

Xysen deerem xysen nemene

Егсе хожор зиле саад тее, 1936 онои декабрийн 5-аг үдэр манай ороной ардууд хадгай алтаар биегдэн Сталинска Конституцатай болон байна. Алтан заахон—Сталинска Конституца болбол бийрл дэлхейн хын тэрхитэнел истойл үзэгдээ дулдаагыл Конституца мүн. Ене Конституца хадгай дэлхей деере гансхан л манай ороной агуй хадгай, Леенин—Сталинска партиийн хэлбэр дор, социализмийн талтануудийг бөхзүүлх, алтан заахон болно.

Ене үндхөн заахон дотр, СССР-ий гразданийн бйхэн амараа эрхтэй геэ алтан үзэгдээр биегдэн байна. Тийгед, ене эрхийг манай совед ороной ардууд хадгай кыроортодо ба амаралтын гэрнүүдтэ озоо, тон сөнгөлг хыгүүгээр едлэдэг байна.

Тийн, өөрлөгөө беје деере абза хөхөдө, бид хадгай Буриад-Монгол гыреней театрай резиссоорой хыдмелерилзе байна, теэд, мүнөө хыдмелер, хурхас ба амархас бйхл эрхүүд Сталинска Конституцаар намда олгогдохон байна.

Үгсегсэ зунал үдее совед пасаателнуудай Сојууз болбол Крилм кыроортодо озоо амархас пүтөөвкө намда үгсгхөн багаа. Тийгед, бйхл бй-

лентерлөө хамта, тене озоо харил торшо соо амараа үлрхөн байна.

Енде угая хайнаар амараа: сатар даам, бийлаар, болейбоол геке метеер наадза, сөнгөлг хыгүүн, кылтүүнээр саргил үгсгхө ба эрхүүн амараа бйхл үсөөвүүн бй багаа.

Ене амаралта дотороо үлгүүн хөхө, овороонно тееме-хө ба урдлн буриадай үлгүүнүүд деерехө түүзе хожор п-жес тене зохлоооо эхлөөхө, теренее мүнөө саахан биезе байна.

Байа, SSR Сојуузаг центраална гоордуудаар—Москвда, Одоосдө жабан байна. Еде гоордуудта гыреней хйгүүд театруудийг хараа, тенеи оопедтөй танисхан байна.

Лиме хайхан зол заргалийг, сөнгөлг хыгүүн ба кылтүүн байдлалт манай ороной азл-шад хадгай болсөвигл паартийн асар, ардуудай вооддэ агуй хйе Сталинска асар олхон байна. Ене зол заргалийн угтаа абгад байхадга, минл зүрхөн баяраар дүрзе, хысен deerem баяа неге тилме хысен немене.

N. BALDANOO
Буриад-Монгол гыреней
театрай резиссоор—
драматуург

Азал намда хуугетей

1930 он. Тийгед, Улаан-Үдмелс хуушан нереерее,—Деде-Үдө гегдөдөг багаа хөн. Ене үдее, бид Деде-Үдө-дө үлрхөн байна. Тийгед, азл хөхлүг хысдөг хөн тлөөгөө, енегс-терс үгсгдөөн, предп-иятнуудаар жабза, хыдмелер бөдөдөг багаа. Теэд, хыдмелериде орохлн тухай олоншл хы-нүүдтэ хандаа. Намтай уулза-хан хынууд:

—Хыбүүн хөдл натайбш—гезе, асууд багаа. Тийгед:

—Хорин негетей—гезе, бид хариусад багелб.

—Залуу хын байна даа. Жүү шадха хам—гезе зарим нүхд минл хамарилл сохлоод гарга-дэг хөн.

—Ердмээр бага неге гөмтөй. Залуу жабан хожордхө гөмтөй болхон хаяа—гезе до-соогоо ханадаг, өөртөө гомо-додог, голхордөг багаа. Лиме байдлалт, гансаарандаа ту-лза жабан багаагаа, үлрхөн нүхдтөө үнн үгсгөө хөдөг-гү, енде тене азл хыдмелер хөхө жабхаар хожор зиле үн-гөгсгхөн байна.

192 онои январийн 2-ой үдэр—намда мартагдаагүл га-хамсэг хйе золтө үдөрмө бай-хан жым. Жүүб гөхөд, хаяа ба-ригдаа багаа шлөй завоодтө, завоод бариллн хыдмелериде эхл-зе ороо хөн.

Ене хыдмелериде ороод, хыдмелерилгөө түүрүүлн үдөрхө эхлөдө, азлал бйтөөслн хайн покзаателс хуруудг болзо, завод бариллн эрхм удаарн-гуудай сплсегтэ оруулдаа бө-лөб. Завоодтө дирекцн намда уаарналг зөргө олгохондө бид хйеер байрлахон ене хын-дө зөргө алдхыгү, гезе бй-

хл шадлаараа оролдодог, на-мда үгсгхөн бйхл даабарнуу-длжл үнн сөхөөр дүүргедөг ба хөхө байхан хыдмелеридө н-лн нягтаар хандадаг, азлал диллнлнлж едхөгүлн тлөө темеседөг хөн.

1935 ондо манай завоодтө бариллн хыдмелериде дүүрзе, ш-лөө шудхаа хадгай. Тийгед, манай завоодтө дирекце хадгай намалж резнөл сөхөдө, шл з-хлгилн азлал табилан жым.

Бид, азл хөхө дуратай байхан деерехө, тус хыдмелерилж т-г-ген шудалаа, стханаовска а-зал үндөр покзаателс хуруула шадга хөн. Тийгед, уд асгүл намалж негедөхл гарл шл з-хөгсө болхон байна. Шл з-хөгсгилн хыдмелериде орохон са-гаа хойсө үлрбөрлөгөө про-граммилж 110-120 процөнтө-дөөсө бие дүүргедөг багаа хөн. Азалагаа амзалта тухай олоншл жүүе жүү хөхөдөг. Тийгед, ене онои ножаабрда үлрбөрлөгөө да барилж 133,8 процөнт гүйсдөхө, 1000 га-ран түүрхг зарбогна хылөхө абха болоод.

Сталинска Конституца хадгай СССР-ий гразданийн бйх-дө азл хөхө эрх олгохон ба-на. Ене эрх хадгай гансхан л манай СССР-ий гразданийн-нуудта едлөгдө байхондө бид хайн медезе байна. Азал на-мда хындетей. Азал намалж хайн байдла оруула. Хын тухай ес-гө шлгөөр анхарха байдг н-хер Сталинска баяа хыргенем.

T. D. DAMBUJEV—
Шлөй завоодтө, шл зүгсгө.

ZURAG DEERE: Tarbagatain aimagal B-Xunalijn so-veedel. "Poed t l" kolxoozol staxaanovcuud (huugšad) S. Gorbatiix, Gysliakooва ба (багшад) Vacilьjeва, Rezakooва, Mixailovoi фото.

Suuta revoljyclo- nleer tuxal durasxal

Orexovo - Zyyjevo, de-kaabriin l. Ysegeider, Orexovo - Zyyjevei азлал болбол 1885 ондо Морозовой фабрика деере болхон суута стаахлн организаатор бидари-дагса жабан, Пеетр Моисеен-кин нана баранхнаа хойсө та-бин шл үнгерхөнтлй темдөглөбө. Хыдмелерисен болбол ене стаахаар, Росийн революцлоон-но хыдмелериде историдо га-хамсэг хуудал биехөн байна.

Пеетр Моисеенкин неремзет саарханай фабриклин коллектив хадгай революцлоонно хыдмелериде ехиде, дарлагсдтай тем-сөхө туг үгсгсгилн дурасхалий, нариар хадгалана. Пеетр Мо-исеенкин дурасхалда зориулан суглаан деере, Моисеенкетей уулзхан тухагаа, фабриклин хыдмелерисд болбол дурасхал үг-нүүдлж хөхөбө. (TASS).

Soveed intelligeen- ciin miitingnyyd

Фрынзе гоордто, Гермаани-дхл жеврейсө погромнуудтай дагарамдуулан, интеллигенци-н оломигханай митингүүд бол-но. Гороскол болалциин ввац-Брыдастий, профессор Елбеерт ба биед, фашист вандануудта зөбүүрхөн үгсгүүдлж хөхөбө.

Ножаабрийн 30-най үдэр Та-кеентдэ бйхл гоордтөй интел-лигенциин митинг болбо. Науу-ка, техниклин, кылтүүр ба с-кысстүүлн мианга хаяа хыд-мелерисд сугларба.

Митинг деере, науукин га-бжаата деелателнүүд, профес-сорнууд Бродский ба Рома-новский, техниксөк наууканууд-тай кандидат, профессор Яз-баев, СССР-ий ардаг артистка Халима Насириова ба биед үгсө хөхөбө.

Митинг деере, гермаанидхл үмөөрлөгүл жеврей зонилж ала-за багаа, фашист ваарнуудта гүтамсэг клемөө табилан р-з-лийцө негэн ханалаа абтаба.

Гермаанидхл жеврейсө по-громнуудтай дагарамдуулан зар-лагдан интеллигенциин митин-гүүд тэрсөлн Калинин, Крас-ноярска ба бие гоордуудта болбо.

Ispaanidaxi froontnuud deere

(Парижаа TASS-ийн мөдө-селнүүдээр) Испанска оворонлин митинг-терстүүлн официална свод-соо, ножаабрийн 13-да бй-фронтнууд деере анлргүл ба-гаа геэ медеесгдөнө.

Ножаабрийн 30-най үдөр, цааста, Германска самоллө-болбол Мормолексийл (провин-Хажеен) пүлмүүдөөр буу-ба. 5 экенерүүд ба 2 хүү-алуулба. Гражданска арду-нол 20 хынүүд шархатаа. Те-үдөртөө, германска 10 х-кысстүүлн мианга хаяа хыд-мелерисд (seektor Lerida) деере зуу-хуу боомбо хаяба. Олон г-нүүд бутаргдана. 8 х-алуулхан ба 19 хынүүд шар-хан байна.

Gadaadiin xydelmerisenei delega- dnuudijji ydeselge

Ленинград ножаабрийн 30-най үдөр, Леенин гоорд-азлал агуй хйе Октлабрийн Социалис революциин 21 а-хайн үдөрлөгдө СССР-тө ж-хөн, испанска респыбли-героликсө делегадуудийг ан-глийска хыдмелерисеней деле-гадцлж үдөсөбө.

Испанска делегацлн түүн-лөгс Филипе Престелин, деле-гацануудийг Совеед Сојууза-халуунаар хылөхө абханам-тилөө баяа хыргөхөдөн өв-ка болхон байна. (TASS).

Jakuudska - Tiksil xoorondoxi traass

Бүүхтө Тксил д-каабрийн Үсгелдэр, Хойто далайн зам-Глаавна үрлөөлнлн Леен-авиагруппийнлнне самолло-хадгай ллодөг Гүүрлөвөт л-лоодолго дор Тксилдө ж-хөн.

Ене хадгай полиаарна хын-лсөвүүнүүдта хөхдөн ави-ацлн т-тоордхл нөн түүрх-үбөлей арктикеске реис болно.

Мүнөөдөр, тус самоллод-куудскаа бусханб. Жакун-ка—Тксил хожорой хоорондө-агаарай регийлаарна холбо-багуулагдана. (TASS).

UNŠAGŠAD BIŠENE

SERBJOONNO ANXARALAA TABIXA

Газед, зурналууд ба б-сегүүдлж сэг соонь озоо га-зартан хыргөхө жабал хадгай-егел түүрн пооттор өмхид-хөдөхө жохотой болбо хан-е, ене хулаа хөргөтэ зарим по-оттин тахууд ба сомоний со-ведүүд болбол хайса хөргөөр хандаа.

Зиелхөдө, Бүүрлөй аймаг-д, Бодонгуудай сомоний совед-хө 15 модоний газарта Шиб-ертин пооттин тахг бй жым. Теэд, ендехө пооттө зөхө жабудлж өмхидхөгүл де-хөхөн, тус сомоний хулаа б-сегүүд, газед ба зурналууд

Шибертин пооттин тахг д-хөдөн хонгогт хөхтө байд-Ножаабр хардаа хөриод х-ногто пооттонс жабгүл байна.

Гадана, Бодонгуудай сом-нол 3 колхозтой айлс колхоз-н биег зөдөг хвнлж табл-гүл хынүүдлэ хайхан газ-ба зурналууд хадгай колхоз-той правлени со хөхтөд-гүлшхө айллар тарза байд-г.

Ене хөргөтө пооттин тах-сомоний совед ба колхоз-хытл-рилгед болбол с-рлө-но анхаралаа табха жохот-ой. (TASS).

D. CERENE

Zavoodoo tyryy huurida gargaxiin tylee

Улаан-Үдйн мөхөнгөсөкө ш-лөй завоодтө инер-еер-техн-ическө хыдмелерилгөсд ба бйхл хыдмелерисдөй коллектив болбол Сталинска Конституцн бат-лагдан, бйхл ардаг хайн үд-дө—декабрийн 5-най үдөрлж азлал амзалтаар угтахлн тлөө, завоодоогоо хыдмелерилж хай-заруула, респыбликин предп-иятнуудай дунда түүрү хуури эхлөхө зорилготой негэн хан-ба нилтин инициатив гарган ба-на. Усаран, ене завоодоид хадгай Октаабрск революциин XXI-дөхл зиле жүйлн хайн үдөрлж азлал үндөр амзалта-угтахлн тлөө дөргүүлхөн со-циалис сөрөнованл согуур-суглуулан, хыдмелерилгөө ба-жалг оопедлж бөхзүүлэ, ста-ханаовска азлал меетдө ба теempijл улам дөсөлүүлэ са-даа.

Ене завоодтө хыдмелерис-хөн, смеенө бйхөн, сөхө бйхөн өөхөд хоорондө со-циалис сөрөнованлин доогор-баталхан, абхан бйхл уялгану-даа үнн ба болсөвиглгөн гүйсдөхлн тлөө темеселж бйхл хөхөгсгөөр сандхадга-сандахан байна. Жүүб гөхөд, хуулей үдее хыдмелерисдө-дунда прогүүл хөхө жабалд үгсг хаяа болхон, бйхл хы-дмелерисдөн өөхөд өөхөдл-гөө хыдмелерилн үгсггдөг де-

ре-тон хариусалгатай байд-дааа абхан станогүүд ба-зэр-зөбсегүүдтө тон нариар хандадаг болоо.

Лиме хайн, хысд организоо-ванхо байханай резылгатаа, тус завоодоид ножаабр харил-лаанлж болзорхон-урд (ножааб-рийн 28-да) гүйсдөхөн байна. Бйхл хыдмелерисдөй өөхөдл-гөө хыдмелериде оролдос хай-тагаар хандадаг асар, 43-45 процөнт (правилелственне пла-нал жохор 25 процөнт байх) хайн сартай шл гаргаза са-даа болоо. Гаргхан шлөйн са-нар дөсөлхө бйрзе завоодтө-финаансва асуудалда тохилод-хон бөх-сөлнүүдлж хынг-д-хөхө үгсгхөн байна.

Гадана, хуулей үдее дө-ргүүлгдөн социалис сөрө-нованлин угая хайхан хыдмел-ерисдө, стханаовска азлал меетдөдлж эзлн абза сандан-шине хынүүд, эрхлн смеенүүд, эрхлн сөхөнүүд үндөр бйх-дө ургаа хыгсгөхө байна.

Зиелхөдө, Жабтууев, Дүү-ринов—(шл зүгсгд), Томил-ов—(үпакөөсгд) бабусад болбол хыдмелерилгөө талар тон үн-дөр илалта тулхан, үнхөөрө-стханаовска азлал меетдөдлж эзлн абхан хынүүд олн.

Тийгед тийгед, резнөл сөхлн-хидн (сөхлнлн нааалынлн н-х. Кызнеоов) болбол завод де-рээ азлал бйтөөслн ба үлрхлн дисциплинлн талар хайн пок-заателс, илангажаа ене онои ножаабр хардаа түүрү хуури эхлөхө сандан байна.

Гадана, тус завоодтө ма-на-ваанна сөхө болбол резнөл сөхлнлнлн хөхөдөхөгү. Ене сөхөдө 6 смеенө хыд-мелерилгед, Бйхл смеенлнлн-дн хадгай үлрбөрлөгөө про-граммилж 100-120 процөнт х-тер дүүргедөг байна. Зүгсг, ене онои ножаабр хара соо азлал бйтөөслж дөсөлүүлхө та-лар илгаран гархан н-х. Пөт-с-коовтө смеенө (еде смеенөд 5 хын хыдмелерилгед) болбол үлрбөрлөгөө даабарилж 124,2 процөнт, н-х. Барилснковл смеенө (смеенө соонь баяа 5 хын хыдмелерилгед)—121,9 процөнт дүүргөхө сандан ба-на. Нүхд Пөтс-коовл ба Барилснковл смеенлнлн бол-бол азлал дисциплинлж едхө-гүлн тлөө илангажаа сандан те-меседөг, өөхөдлгөө даабарил-та азлал ба хыдмелерилгө ба-хан станогүүдта болон зөсгө-хөргсгүүдтө тон хайнаар хандадаг, хыдмелерилн сэг со-негс минуута хаатахгүлн тлөө бй-дөхөхө болсөвиг-

сөхөн темеседөг байна. Ен-сөхлнлн бие бие смеенүүд-елн нүхд пөтс-коовтонхоо ба барилснковтенхө зүсө а-за, хуулей үдөрнүүдтө неллө-д-гүл хайнаар хыдмелерилгед бол-зо байна. Бйхл смеенүүдтө хыдмелеридө хуулилаа гарга-ханай ба социалис сөрөнов-анлин меетдөдөр хыдмелерилгед болхон асар, машина-ваан-на сөхө болбол ножаабр ха-риугаа үлрбөрлө даабарилж 107,3 процөнт гүйсдөхө.

Тус сөхлнлн нааалынлн н-х. Ивааенко илгөхө хөхө: "Ми-нл сөхөдө гахамсэг сандан, өөрлөгөө хөрглж хысд сүдалан хынүүд олн бй. Лиме нүхднө-шине, залуу кадра-нуудлж өөхөдлгөө хыдмел-ерилн меетдөдөр хургаза байна. Жиредтөй оирин сэг соо манай сөхө хадгай үндөр квалифика-тай хыдмелерисдөдөр хангад-за, завод деере түүрү хуури эхлөхөд латтай"—гөне.

Төре туга, завоодтө дирек-це, партина, комсомолска ба профсоюзна организацанууд, бйхл сөхлнлн нааалынлн болбол тулгадаа байхан, м-нөөдөрлөгөө амзалтануудта ха-наагаа амаргүл, ене амзал-тануудта улам бйрл бөхзүүл-хлн тлөө темеселж бөжөйл-жохор сандхадга уялгатай.

B. On-